

ИСТОРИИТЕ НА САГАТА

Д-Р ИВАН ГАДЖЕВ: ДАВАХА МИ \$ 2 МЛН. ЗА АРХИВА НА ЕМИГРАЦИЯТА!

ПЪРВИЯТ БЪЛГАРИН С ВЕТЕРИНАРНА КЛИНИКА В САЩ: В СВЕТА ИМА ДВЕ БЪЛГАРИИ!

Приятелю, казвам се Иван Димитров. От както се помня всички ми викат „Сагата“ и до ден днешен не се сецам кой ми сложи този прякор. Преди време срещнах случайно на кафе един сладководен писател-журналист в южен крайграничен град. Допаднахме си, тръгна приказка за това, за онова, за живота. Разказах му няколко истории, които знам. Тогава той ми даде идеята, историите на хората с, които съм се срещал и контактувал да ги напиша.

Така се роди рубриката „Историите на Сагата“. Моите герои са истински, реални от действителността. В живота на едни има повече усмивки, а на други повече скръб и тъга. След време може би ще ви направя впечатление, че много от хората, за които пиша са свързани с вратата в Бог. Ами оказва че, че промяната на житейската съдба винаги става по волята на Нашия Създател. Затова той присъства осезаемо в разказите.

Мечтата на Иван Гаджев е да завърши химия, приятел е фармация но не му е разрешено да следва заради дадената „характеристика-та“. Управляващият тогава

дадените ТКЗС-та из Гоце-делчевско.

Снима границата на софрата за Гергьовден и бяга след месец

В света има две България, едната е тука, а другата е от наши сънародници, които живеят извън страната. Тези две България са разделни, това е голямата ми болка. Тези думи карат д-р Иван Гаджев видимо да се вълнува, когато започва темата за родната ни емиграция в Северна Америка. Пътят на роденият през 1937 година в Неврокоп (сега Гоце Делчев) ветеринарен лекар към страната на неограничените възможности и онази „друга България“ тръгва през браздата на строго охраняваната българо-гръцка граница при село Годешево. Облечен в гугуменки и протрит работен панталон той и за миг не се колебае да поеме към Новия свят. А може би не съм имал и друга възможност, защото беше въпрос на време бройката политическите затворници в Белене да се увеличи с още един, разсъждава той днес, след 42 години прекарани в емиграция и американски паспорт в джоба.

комунистически режим го определя, като „неблагонадежден“. Причината в онези времена е лесно разбираема. Баща му, обикновен учител е убит с още 12 души на 5 октомври 1944 година без съд и присъда. Според марксистките идеологии е враг на народната власт. Съдбата му помага и бъдещият емигрант успява да влезе във Ветеринарния техникум в Стара Загора, а по-късно и да завърши Вишния ветеринарен институт. Разпределят го в новосъз-

Репресивната машина на БКП, вездесъщата Държавна сигурност обаче се „грижи“ да знае всичко за него и нейните агенти пишат изчерпателни доноси с подробности за делата му. Младият доктор усеща, че примката се затяга и подготвя хитро бягството си. На Гергьовден местните партийни лидери го поканили да хапне с тях агне. Мястото било на 100-на метра от границата. Те поискали докторът да ги снима и това

БАЩАТА Е ВРАГ НА НАРОДА И СИНЪТ НЕ МОЖА ДА УЧИ ФАРМАЦИЯ!

сията му се оказва отличен избор. Аз бях първият българин, а може би и единственият до момента в САЩ с ветеринарна клиника. Работих честно и хората ме уважаваха. Сякаш имаше някаква сила, която ме водеше и помагаше през тези години. Така до 2002 година, когато реших да спра и станах американски пенсионер, смее се д-р Гаджев.

През 1973 година съдбата го среща с красивата Флоранс Христова. Тя е родена в САЩ, но родителите са българи и от село Сливово. Двамата се женят и през годините им се раждат 5 деца. Всичките са кръстени с български имена Катерина, Илия, Тодор, Христо и Мария. През годините Флоранс напълно е подкрепяла всички мои начинания и винаги ми е помагала с каквото може. Без нейното съгласие и разбиране едва ли бих могъл на по-късен етап да създам Института по история на българската емиграция в Северна Америка. Няма американка, която да се съгласи да вложат стотици хиляди долари в този мой проект и постоянно да пътува.

Ражда се идеята за Институт на българската емиграция в Северна Америка

Идеята и д-р Иван Гаджев да създаде

рика възниква у него през 1976 година. Две години преди това той започва да събира различни архивни материали, снимки, писма, алманаси, стари вестници издавани от емигранти. Преди 60-70 години в „Народен глас“ се е раздавал безплатно сред българите, но за да го набави в архивата си колекционерът заплаща по 100 долара бройката!

След падането на комунистическия режим емигрантът от Гоце Делчев решава да премести цялата богата библиотека и всички събрани материали в родния си град. Със собствени средства около 500 000 долара изгражда луксозна триетажна сграда на централния булевард, където през 2001 година прехвърля всичко събрано от него. Три огромни ТИР-а са необходими, за да поберат сбирката. Над сградата се вееят американският и канадският флаг.

Когато приключим строежа, тогава синът ми се занимаваше с организационната дейност на института беше поставено американското знаме. За мое голямо учудване от общината дойдоха да ми правят забележка и карат да го махна. А сега сме страна членка на НАТО и всички държавни органи обясняват колко е важно това за нас, учудва се за нравите на българските общинари д-р Гаджев. Той е горд, че всички е изградено със собстве-

ни средства и не е взел нито стотинка държавна пара. Институтът респектира със

преследва Има много магнетофон-

докторът завързва силно приятелство. Петър Семерджиев пребивава при Иван

и знае, че никога личната му кореспонденция няма да бъде продадена. В момента в института се съхранява всичко написано от политическия коментатор на „Би Би Си“ и „Свободна Европа“. Има и стотици метри магнетофонна лента записи с изповеди на Семерджиев. Те са използвани за издаване на книгата му „Спомени“ в нея проф. Ема Герон изрично благодари на семейния приятел за помощта при написването на книгата.

Политизаторникът Илия Минев му завещава кожена чанта с личната си архива

Силно впечатлен от живота на Илия Минев, докторът го кани в дома си през 1992 година. Според него това е една изключителна личност прекарал 33 години в арести и лагери, като политизаторник. Бай Илия е с най-дълъг престой зад решетките в света, нареждайки се преди Нелсън Мандела. Узнава за него от бюлетина на радио „Свободна Европа“. В годините на демокрацията се свързва с него по телефона, разбира че съпругата на Минев страда от глаукома и почти ослепява. Веднага взема решение те да дойдат в САЩ, за да се проведе лечение, а видният антикомунист да направи срещи и разговори с емигранти. Илия Минев контактува със сенатори, говори по радиото и изнася лекции в две детройтски гимназии. Всичко това с помощта на д-р Гаджев. В знак на признателност бай Илия подарява личния си архив и кореспонденция събрани в една кожена чанта на института. Кожената чанта и сега се намира на сигурно място, а документите са подредени от главния библиотекар Иван Марков, който с чувство на гордост показва ценната историческа документация. В лични разговори между Илия Минев и д-р Гаджев има записани над 100 часа

Д-р ИВАН ГАДЖЕВ

своята мащабност. Архивът е събран в над 80 специални метални шкафа, книгите в библиотеката са над 30 000, а снимките са в няколко дузини кашони.

Дисидентът Петър Семерджиев му гостува, когато ДС го

БИБЛИОТЕКАТА

ни записи с изповідите на известни български емигранти, дисиденти и дейци на Македонската патриотична организация. Сам д-р Гаджев дълги години е неин секретар и има лична кореспонденция с почти митичния за македонците Ванче Михайлов.

В американския му дом са гостували много дисиденти и патриоти, но с Петър Семерджиев и съпругата му професор Ема Герон,

Гаджев 5-6 пъти по няколко месеца. Доста често това става когато ДС е по петите на българския дисидент и иска да го ликвидира. Има информация, че убийството на Семерджиев е било на дневен ред в българските разузнавателни служби преди това на Георги Марков. В знак на признателност Семерджиев завещава след смъртта си своя личен архив на Иван Гаджев. Той е убеден в неговата лоялност

магнетофонна лента разказана за живота на антикомуниста.

Нито един управляващ политик не посети института досега

Директорът на Института по история на българската емиграция, се чуди защо досега нито един управляващ политик не е дошъл да се запознае с уникалната книжнина. Има лична кореспонденция с бившият премиер Симеон Сакскобурготски над 20 години, започната през 1968 година, но министър-председателят на България не го посещаваше в Гоце Делчев, когато идва на власт. Д-р Гаджев е подготвил писмо до Бойко Борисов, Симеон Дянков и Николай Младенов в него той изказва мненията и настроенията на българската емиграция в САЩ. Надява се поне сегашният премиер Борисов да се заинтересува от библиотеката. Нашите сънародници отвъд океана се питат защо е необходимо управляващи политици да летят до Америка, за да се срещат с емигранти, когато могат да отидат до Гоце Делчев и видят цялата история на българите в страната на неограничените възможности. Откакто е създадена институцията дори и кметът на Гоце Делчев, който кара трети мандат даже от лобопитство не е прекралчил прага ми, с горчивина споделя Иван Гаджев.

Соломон Паси полминава сградата

Соломон Паси, когато беше външен министър на България дойде да връчва дипломи на зрелостници. Пътят му минаваше пред сградата на института. Ние с главния библиотекар звъняхме до неговата канцелария и оттам с писмо потвърдиха за визита в архивата, но си остана само писмото, ни министър, ни чудо, разказва д-р Гаджев.

Преди няколко години дойде малдо момиче, представи се за дъщерята на покойния БСП-лидер Николай Добрев. Каза, че работи за президента Георги Първанов и пита с какво може да помогне. Ние искахме да намерим само издатели за около 40 биографии на български емигранти, които аз собственоръчно съм запи-

сал. Дамата каза, че това не е проблем, издателите сами се натискали. Толкоз! Пове-че ни вест ни кост!

Яне идва в архивата на д-р Гаджев

Библиотеката и архивата са посетени от Яне Янев, Лъчезар Тошев и Иван Колчагов. Идвали са и учени от БАН и Централния държавен архив. Докато съм жив никога няма да предам документи на тези институции. Ще „прочистят“ важна информация. Мен преди 4 години македонците ми даваха 2 милиона долара и аз не се съгласих. Сега и повече могат да дадат, но пак нищо няма да им дам, категоричен е Иван Гаджев. Ветеринарният доктор има написани 12 книги, които могат да се видят изложени на маса в библиотеката. Той го е издал сам със собствени средства. За издаването на други книги по проблемите на българската емиграция е дал около 50 000 лева на различни автори и изследователи.

Как дисидентът Петър Семерджиев става в Детройт бай Георги от Гоце Делчев.

При мен са идвали всички дипломати на комунистическа България. Стоян Жулев даже е плувал в басейна на къщата ми. Те обаче разбраха, че съм родолюбец, патриот и неподкупен. Бяха изпратили и доклад до ЦК на БКП с такава информация. Е имаше и напрегнати моменти. Когато ДС търсеше да ликвидира Петър Семерджиев той беше при мен. Един ден ми звъни Христо Тепавичров беше на работа в ООН и лоялен на комунистическата партия. Искал да се видим. Беше опасно да не влязат в следите на Петър. Тогава ние със Семерджиев решихме, ако се засечем някъде из къщата аз ще го представя, като бай Георги от Гоце Делчев. Така и стана по едно време Семерджиев беше излязъл от кабинета на долния етаж и се засякоха с Тепавичров, тогава аз го представих, като бай Георги, мой гост от родния ми град. Бяха интересни времена. Но тогава, за да те посети български дипломат се питаше и ФБР.

Българите от „друга България“ работят безплатно за

родината си

Винаги се учудвам, как българите и българските политици все искат заплащане, когато работят за родината си. Ние емигрантите в Америка сме работили безплатно. Лично аз цели 42 години. В дните, които почивах вземах самолета, плащах си билета и отивах да изнасям беседи и речи, където трябва. Българските учители в Америка събота и неделя изнасят лекции и уроци и не взимат пари за тази своя дейност. Искам един ден да видя наш управник, който дарява цялата си заплата за социално дело и да взима 1 лев месечно. Както Джон Кенеди работи за заплата от 1 долар, като президент на САЩ. Политиците в страната ни, като че ли се страхуват от емигрантите, да не им вземат местата в парламента. На практика българи не искат българи. Но май политиката не е за честните хора в някой район на света.

Телефонен измамник поискал 12 000 евро от д-р Гаджев, за да освободи арестуваната му дъщеря.

В Америка д-р Иван Гаджев не е имал проблеми с престъпността, но тук на родната земя българските ъндърграунд герои решават да изкарат добра сума с една напоследък добре ни позната класическа схема- телефонната измама. В един юлиски ден на 2009 година непознат мъж му се обажда по телефона и му казва, че дъщеря му е арестувана заради катастрофа. Иска сериозната сума от 12 000 евро, за да бъде предадена на адвокат. Докторът бързо се сетил, че става въпрос за ловък трик на престъпници. Обещал, че няма да има проблеми и до 2-3 часа ще предаде парите на „адвоката“, където му кажат. Веднага подал сигнал в полицията и криминалистите организирали клопка на измамника. В уговореният час „адвокатът“ се появил на срещата и за негова голяма изненада вместо 12 000 евро в джоба на ръцете му щракнали белезници. По-късно полицайте установили, че е гасстрълбор измамник от Кърджали.

Една история на Иван Димитров -САГАТА

Сградата на Института в гр. Гоце Делчев